

ภาคนิติศาสตร์บัณฑิต

การกู้เงินของรัฐบาล

โดย ป.พ.

ตามปกติเงินค่าภาษีอากรย่อมเป็นรายได้
อันสำคัญของรัฐบาล รัฐบาลใดมีรายจ่าย
อยู่ภายใน ขอบ แห่ง รายได้ ประเภทนี้ แล้ว
ความเดือดร้อนก็ไม่บังเกิดขึ้น แต่ในบาง
คราว เงินค่าภาษี อากรเก็บได้น้อย เนื่องจาก
ความ ฝืดเคืองใน ฐานะ แห่ง เศรษฐกิจ ของ
ประเทศแล้ว รัฐบาลของบางประเทศก็ได้
พยายาม คัด ทอน รายจ่ายให้ลดน้อยลงไป
หรือมีฉันทันที ขึ้นอัตราค่าภาษีอากรให้เท่ากับ
รายจ่าย แต่ถ้าวีธีทั้งสองมีอจกระทำไปได้
โดยสะดวกแล้ว เช่น การทำมาหากิน ของ

ราษฎรก็ผดเคืองการขึ้นอัตราค่าภาษีอากรจะ
 ทำให้ราษฎรเดือดร้อนระส่ำระสาย กับทั้ง
 การตัดทอนรายจ่ายก็จะทำไปไม่ได้เพราะ
 เป็นรายจ่ายที่จำเป็นสำหรับประเทศ ดังนั้น
 แล้วยังมีหนทางที่รัฐบาลจะดำเนินเพื่อหา
 เงินมาสำหรับใช้จ่าย คือ การกู้เงิน

การกู้เงินของรัฐบาลอาจกระทำได้โดย
 ทางตรงและโดยทางอ้อม

ก. การกู้โดยทางตรง

คือ รัฐบาลได้ออกใบกู้ต่อเอกชนหรือ
 กู้ตรงต่อรัฐบาลต่างประเทศ การกู้โดยตรง
 นี้อาจเป็น

๑. การกู้ตามธรรมดา
๒. การกู้โดยความรักชาติ
๓. การกู้โดยบังคับ
๔. การกู้ตามธรรมดา

คือ รัฐบาลออกใบกู้ให้ดอกเบี่ยตามสม

ควร โดยไม่บังคับหรือเรียกร้องให้พลเมือง
ให้กู้เงินโดยเห็นแก่ชาติ

๒. การกู้โดยความรักชาติ

คือ รัฐบาลเรียกร้องให้พลเมืองให้กู้เงิน
โดยเห็นแก่ชาติ แต่ประโยชน์ที่ผู้ให้กู้
จะพึงได้รับนั้น น้อยกว่าการกู้ตามธรรมดา
การกู้ชนิดนี้รัฐบาลไม่ใคร่ได้รับผลเต็มที่
เพราะ เหตุการกู้เงิน ย่อมเป็น กิจการที่ เกี่ยว
แก่การแสวงหาประโยชน์ เป็นเงินไม่ใช่การ
แสวงหาประโยชน์ในทางรักชาติ ประเทศ
ฝรั่งเศสได้พยายามกู้เงินโดยวิธีนี้ในคราวมี
การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อค.ศ. ๑๘๓๐
และ ค. ศ. ๑๘๔๘ ซึ่งเป็นสมัยที่พลเมืองมี
ความรักชาติยิ่งกว่าเดิวนั้นเสียอีก ผลที่รัฐ
บาลหวังในการกู้เงินกลับได้น้อยกว่าในทาง
อื่นๆ ศาสตราจารย์ แจร์แมงมาร์แตง* ซึ่ง
สอน เศรษฐวิทยา ณ มหาวิทยาลัย กรุงปารีส

* เป็นสมาชิกกระทรวงงบประมาณแผ่นดิน ค. ศ. ๑๘๒๕-๑๘๓๐

ได้เคยกล่าวเป็นใจความว่า เงินไม่ใช่เป็น
บ่อเกิดแห่งความรักชาติ บุคคลอาจเต็ม
ใจสละชีวิตเพื่อช่วยฐานะของประเทศ แต่
ถ้าเกี่ยวแก่การสละเงินแล้ว ประโยชน์ส่วน
ตนของบุคคลย่อมจืดจางกว่าสิ่งอื่น ๆ คำ
กล่าวนี้อาจจริงสำหรับบุคคลบางจำพวก

๓. การกู้โดยบังคับ

คือรัฐบาลได้ กำหนดให้ พลเมืองให้เงิน
กู้แก่รัฐบาลตามส่วนที่ พลเมือง จะให้ กู้ได้
วิเศษนี้แม้บางประเทศ จะทำได้ผลดี ก็เป็น การ
ทำให้ราษฎรเดือดร้อน เพราะคล้าย ๆ กับ
เป็นการเพิ่มภาษีอากร

๔. การกู้โดยทางอ้อม

ถ้าหากรัฐบาล มีอายุเงินโดย ทาง ตรง
ได้ จะเพราะเหตุใด ๆ ก็ตาม ยังมีวิธีที่รัฐบาล
อาจดำเนิน โดยทางอ้อม เพื่อหารายได้มาใช้
จ่าย การกู้โดยทางอ้อมนี้มีมากหลาย และ
เกี่ยวข้องกับกลุโบาย และอำนาจแห่งการ
ออกธนบัตรของประเทศ เช่น

๑. ประเทศที่รัฐบาลเป็นผู้ออกธนบัตร
เอง รัฐบาลก็ออกธนบัตรให้มากขึ้น

๒. ประเทศที่รัฐบาลมอบอำนาจแห่ง
การออกธนบัตรให้ธนาคารใดธนาคารหนึ่ง
โดยมาก รัฐบาลก็มีสิทธิบังคับให้ธนาคาร
นั้นให้รัฐบาลกู้เงิน และยอมให้ธนาคาร
ออกธนบัตรเพิ่มขึ้นจน ถึงเท่าที่รัฐบาลได้
กู้มาจากธนาคาร

การออกธนบัตรอย่างหนึ่งอย่างใดนี้ ถ้า
หากเกินเงินสำรองที่ดี หรือเพราะทำให้
ตัวเงินของประเทศนั้นมีผู้นิยมซือน้อยก็ดี
ค่าแห่งเงินของประเทศนั้นอาจตกต่ำในการ
แลกเปลี่ยนเก็บเงินต่างประเทศ

เหตุฉะนั้นบางประเทศจึงจัดการป้องกัน
ระวังหนักหนา มิให้การกระทำเช่นนั้นแพร่
พรายหรือเปิดโอกาสให้บุคคลผู้รอบรู้กิจ
การล่วงหน้าเอาความลับของแผ่นดินไปหา
ประโยชน์ การหาประโยชน์ เช่นนี้อาจ

กระทำไว้โดยตัวอย่างเช่นนี้

สมมติว่าเมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๐
เงินของประเทศ ก. ๑๐๐ แลกได้เงิน ประเทศ
ข. ๑๐ ครั้นวันที่ ๑๐ เมษายน เงินของประเทศ
ก. แลกได้เงินประเทศ ข. ๘ เพราะค่าแห่ง
เงิน ประเทศ ก. ตกต่ำโดย ออก ธนบัตร มาก
เกินกว่าเงินสำรอง หรือ เพราะเหตุอื่น ที่ตาม
ถ้า ก. เป็นผู้มีเงิน อยู่ใน ประเทศ ก. ล่วง
รู้ว่าการที่รัฐบาลจะดำเนิน ในวันที่ ๕ เมษายน
ค. จึงเอา เงิน ประเทศ ก. ๑๐๐๐๐๐ แลก เงิน
ประเทศ ข. ได้ ๑๐๐๐๐ ครั้นพ้นวันที่ ๑๐
เมษายน เอาเงินประเทศ ๑๐๐๐๐ กลับแลกมา
เป็นเงินประเทศ ก. ก็จะได้เงินประเทศ ก.
(๑๐๐๐๐ × ๑๐๐ ÷ ๘) = ๑๒๕๐๐๐ คงได้
กำไร ๒๕๐๐๐ ดังนี้เป็นต้น

ในบางประเทศมีกฎหมายลงโทษผู้ลอบ
รู้ความลับของแผ่นดินและคิดหา ประโยชน์
โดยการนั้น

สำหรับประเทศสยามในเวลานี้ แม้จะมีเสียงโจมตีต่าง ๆ ถึงฐานะของการค้าขายก็ตาม แต่รายงานย่อแสดงงบประมาณรายได้อำนาจของประเทศสยาม พ.ศ. ๒๔๗๓ ซึ่งได้ลงพิมพ์ในจดหมายเหตุของสภาเผยแผ่พาณิชย์ ฉบับที่ ๓๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ ได้เตือนสติว่าประเทศเราจะเป็นสุขเจริญยิ่งสืบไป โดยมีข้อความในตอนท้ายรายงานที่ได้คัดมาต่อไปนี้

“รวม กล่าวได้ว่า ประเทศสยามเป็นประเทศที่มีหลักฐานดี เป็นที่เชื่อถือแก่นานาประเทศในเมื่อ จะต้องการ กู้เงิน เพราะตามราคาใบกู้ของสยาม ที่ซื้อขายกัน แสดงให้เห็นว่า ต่างประเทศเชื่อถือประเทศสยามดี การที่เป็นเช่นนี้ น่าจะเนื่องด้วยประเทศสยามได้จัดการเงินโดยวิธีอย่างสุขุม มีในเรื่องจัดการหนี้สินที่กล่าวมาแล้วเป็นต้น เงินลงทุนที่จะต้องจ่ายในการต่าง ๆ ในเวลานี้ก็พอใช้ ไปได้อีกนานโดยไม่ต้องกู้ยืมใหม่

แต่ถ้าถึงคราวจำเป็นเพราะเกิด เหตุร้ายใหญ่
หลวงอันอาจเกิดขึ้นได้แล้ว ประเทศ
สยามจะต้องการเท่าใด ก็คงยืมมาได้โดย
เสียดอกเบี้ยถูกพอสมควรไม่ยากนัก

การเงินของประเทศสยามหนาแน่นมาก
มีบางส่วนตั้งได้ ระบุไว้แล้ว ซึ่งถ้าไม่นำพา
อาจกลายเป็นทางให้ชวดเซได้ แต่รัช
การที่ได้ดำเนินไปแสดงให้เห็นว่า รัฐบาล
ตั้งใจมั่นที่จะไม่ปล่อยให้เงินไปตามยถากรรม
หรือคิดทำอะไรพอให้แล้วไปชั่ววัน ๆ หนึ่ง
รัฐบาล คิด ถึงซึ่ง ถึง กาล ภายหน้า และมุ่ง
หมายจะปลูกฝังให้เป็นปึกแผ่น ึ่งได้ความ
มั่นคงแก่การงานเป็นผล แลในเรื่องการ
เงินแผ่นดินประเทศสยามไม่ต้องเกรงถึงภาย
หน้า หากระตุกกาลจะเกิด วิปริตขึ้น หรือ
สินค้าขายออกจะขายไม่ดีก็ตาม ก็พอไว้ใจ
ได้ว่าจะไม่ต้อง เป็นทุกข์ เป็นร้อน หนักหนา
และจะเป็นสุขเจริญยิ่งสืบไป”

คำนำในการเพิ่มเติม

เมื่อได้พิมพ์หนังสือ บันทึก ฯ แห่งประ
มวล กฎหมายแพ่ง และ พาณิชย์ บรรพ ๒
(ตอนที่ ๒) แล้ว ได้มีโอกาสขอความ
ช่วยเหลือ หลวงเดช สหกรณ์ (ม.ล. เดช
สนิทวงศ์) ดอกเตอร์ทางเศรษฐวิทยา แห่ง
มหาวิทยาลัยกรุงเบอร์ลิน ประเทศสวี
เซอร์แลนด์ แปลตัวบทประมวลกฎหมาย
แพ่งเยอรมัน ซึ่งน่าจะตรงกับประมวลกฎ
หมายแพ่งและพาณิชย์สยามที่ยังสงสัยอยู่

จึงขอเปลี่ยนแปลงข้อความที่ได้กล่าวไว้
ในหนังสือฉบับนั้นบางแห่ง

อนึ่งนอกจากนี้ยังมีคำพิพากษาฎีกาใหม่ๆ
อีกบางฉบับ ซึ่งอาจมีประโยชน์ในการ
ศึกษาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึง
นำเอาใจความลงไว้ในที่นี้ด้วย

วันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๓

หลวงประดิษฐมนูธรรม

มาตรา ๔๐๔ ถ้าผู้จัดการทำแทน ผู้หนึ่งโดยสำคัญว่า
ทำแทนผู้อื่นอีกคนหนึ่งไซ้ ท่านว่าผู้เป็น
ตัวการคนก่อน ผู้เดียว มี สิทธิ และ นำที่อัน
เกิดแต่การที่ได้จัดทำไปนั้น

มาตรานี้จะ ตรง กับประมวลกฎหมาย
แพ่งเยอรมัน มาตรา ๖๘๖ ระเบียบที่มีผู้แปล
มาเป็นภาษาฝรั่งเศส และ อังกฤษ นั้นยังผิด
เพี้ยนกันอยู่บ้าง ผู้ที่รู้ภาษาเยอรมัน
คงเข้าใจได้ดี

หลวงเดชสหกรณ์ได้ช่วยแปลจากฉบับ
ภาษาเยอรมันตรงมาเป็นภาษาไทยดังนี้

(Geschaeftsfuehrung ohne Auftrag)

จัดการงานนอกสั่ง

ทวบท

686. Ist der Geschaeftsfuehrer
ueber die Person des Geschaeft-

sherrn im Irrtum, so wird der wirkliche Geschaeftsherr aus der Geschaeftsfuehrung berechtigt und verpflichtet.

แปลเป็นไทยได้ความว่า

“ถ้าผู้จัดการสำคัญผิดในตัวบุคคลแห่งเจ้าของ (Person des Geschaeftsherrn) ผู้ที่เป็นเจ้าของตัวจริง (Der wirkliche Geschaeftsherr) จะได้รับสิทธิและมีหน้าที่จากการจัดการงานนั้น ”

ฉะนั้นคำแปลฉบับ ภาษาฝรั่งเศสที่อ้างไว้จึงใกล้เคียงกับต้นฉบับภาษาเยอรมัน ข้าพเจ้าขอถอนอนุทธานธิ์เดิมที่ให้ไว้ได้มาตรา ๔๐๔ นั้นเสีย

คำอธิบาย

ตามหนังสือคำอธิบาย ประมวลกฎหมาย
แพ่งเยอรมัน โดย ดอกเตอร์ สโตรฮาล
(E. Strohal) ได้มาตรา ๖๘๖

1 Planek's Commentar zum Bur-
gerlichen Gesetzbuch.

แปลเป็นไทยได้ความว่า

“ความสำคัญผิดของผู้จัดการ หลัก
เกณฑ์ ที่กล่าวว่าผู้ที่ เป็นเจ้าของตัวจริงจะได้
รับสิทธิและมีหน้าที่จากการจัดการงาน ถ้า
ผู้จัดการ สำคัญผิดใน ตบบุคคลแห่งเจ้าของ
นั้น มาจากหลักทั่วไป ซึ่งกล่าวถึงการ
จัดการงานนอกสิ่ง เหตุที่วางหลักเกณฑ์
อันนี้ไว้ เป็นเพราะปัญหาในทางกฎหมาย
จนถึงในเวลานี้ เป็นวัตถุที่ประสงค์ของบท
บัญญัตินี้โดยฉะเพาะ และอีกประการหนึ่ง
เราใคร่ประสงค์จะวางหลักเกณฑ์อันเด็ดขาด
ไว้เพื่อความสะดวกในการ พิจารณา ปัญหา
ในทางกฎหมาย ในวิสัยของเราปัญหานี้มัก
เวียนไปเวียนมาอยู่เสมอ อุทาหรณ์ก. เป็น
ผู้ถือใบตราส่งสำหรับ ข. เพื่อหลักเลี้ยง
อันตรายของ ข. ซึ่งเป็นผู้ขายสินค้าให้แก่
ค. เสียแล้วก.เอาใบตราส่งเหล่านั้นไปจำหน่าย
โดยวิธีขายสินค้าดังนี้ ประโยชน์ในวัตถุ
ในสินค้านี้ไม่อยู่ที่ ข. ไปตกอยู่ที่ ค. ในทันที

ก. สำคัญผิดในบุคคล แห่งเจ้าของ (Person
des Geschäftsherrn) ก. (ผู้เป็นเจ้าของ
ตัวจริง) จะได้รับสิทธิและมีหน้าที่จากการ
จัดการงาน คำพิพากษาศาลสูงสุด (เยอรมัน)
เล่ม ๕๒ หน้า ๑๒๘

นอกจากนี้ ขอเพิ่มเติมใจความแห่งคำ
พิพากษาฎีกาใหม่ๆบางฉบับที่มีประโยชน์
ในการศึกษาประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์บรรพ ๒ ดังต่อไปนี้

ตางมิควรวไต้ คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๑๑ พ.ศ. ๒๔๗๓
(ดูธรรมสารเล่ม ๑๔ หน้า ๑๑๕)

คดีระหว่าง นางสาวหวาง โจทก์
นายฉ่าย จำเลย

โจทก์ฟ้องเรียกเงินที่จำเลยได้รับไปจาก
โจทก์ตามสัญญาที่ แต่เอกสารนั้นจำเลย
พิมพ์ลายนิ้วมือนั้นลงลายมือชื่อรับรอง
แต่คนเดียว

ศาลฎีกาตัดสินว่า ศาลเดิมไม่ควรรับพิจารณาฟ้องของโจทก์ และกรณีไม่เข้าลักษณะ
ตางมิควรวไต้ โจทก์ไม่มีสิทธิฟ้องเรียก
เงินจากจำเลย

(ปัญหาจึงอยู่ที่ว่า คำว่า “โดยปราศจาก
มูลอันจะอ้างกฎหมายได้” ตามมาตรา ๔๐๖
นั้นหมายความว่าอย่างไร)

คะเมิต

คำปลงศพ คำสินไหมทดแทน ขาดการ
งานที่ต้องทำในครอบครัว

คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๘๓ พ.ศ. ๒๔๗๒
(ตุรรมสารเล่ม ๓ หน้า ๕๔๓)

นางม่า สิ้นน้อย โจทก์
คดีระหว่าง นายทรัพย์, นางล้วน, นาย
หรั่ง, นางสาวเก็บ จำเลย
ท.ฆ่าบ. ตายเมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๘
ท. ถูกประหารชีวิตเสร็จแล้ว ม. มารดา.
ฟ้องผู้รับมรดก ท. เรียกคำปลงศพ ๘๐๐ บาท
คำเสียหาย ๑,๐๐๐ บาท

กรณีนี้เรื่องที่เกิดขึ้นก่อนใช้ประมวล กฏ-
หมายแพ่งและพาณิชย์ ม. มีสิทธิฟ้องเรียก
คำเสียหายรวมทั้งคำ ปลงศพ จากกอง มรดก
ท. ได้

ตามแบบอย่างคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๕๗
พ.ศ. ๒๔๕๖ ระหว่างจันใต้ โจทก์ จัน
เองเล้งหยง จำเลย

ตะเม็ค

เรือโดนกัน ความเสียหายเกิดขึ้นเพราะ
ความผิด อย่างหนึ่ง อย่างใด ของ ผู้ต้อง เสีย
หายประกอบด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๓๓ พ.ศ. ๒๔๗๒
(คูธรรมสารเล่ม ๑๓ หน้า ๕๗๒)

นายชิวลัก (บังคับสยาม) ที่ ๑
บริษัท โกลบ แอนต์ รัต เเกอร์
อินชัวร์นส์ (บังคับอเมริกัน)

คดีระหว่าง ที่ ๒ โจทก์

กัปตันเลฟโกรว (บังคับอัง
กฤษ) ที่ ๑, เรือกลไฟกาอิง
(บังคับอังกฤษ) ที่ ๒ จำเลย

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็น นายเรือ
นำเรือกลไฟของจำเลยที่ ๒ เข้าเทียบท่า ไบ
จอร์เรือกลไฟ พัดน้ำ ทำให้เรือโจทก์ที่ ๑ จม
ลง จำเลยที่ ๒ เป็นผู้รับประกัน จึงขอ
เรียกค่าเสียหาย

ปรากฏว่าโจทก์ที่ ๑ ได้จัดเรือช้อนดำเป็น

การผิดต่อพระราชบัญญัติการเคเบิลใน น่าน
 ฟ้าสยาม พ.ศ. ๒๔๕๖ มาตรา ๔๖ และความ
 ประกาศว่าเมื่อเรือจำเลย อยู่ ห่าง ทำราว ครึ่ง
 ไมล์จำเลยที่ ๑ ได้เห็นแล้วว่ามีเรือลตอมจอด
 กัดขวางทางอยู่ และทั้งจำเลยรู้สึกว่าการที่
 จะนำ เรือกลไฟ นั้น เทียบทำในคราวนี้อาจมี
 อันตรายได้ เมื่อใบจักรเรือจำเลยพัดน้ำทำ
 ให้เรือโจทก์ล่ม ดังนั้นจำเลย เป็นผู้กระทำ
 การเดินเลื้อยขึ้นในภายหลัง การที่โจทก์จอด
 เรือซ้อนลำกันเท่านั้นจะไม่ทำให้เกิดเสียหาย
 ขึ้นนอกจากจำเลยจะได้ทำความเดินเลื้อยขึ้น
 ภายหลัง จำเลยจึงต้องรับผิดชอบค่าเสียหาย
 ที่เกิดขึ้นนั้นแต่ฝ่ายเดียว